

Становище

на проф.д.р Йоланда Зографова

по дисертационен труд на тема

“Потребности и самооценка при спортуващи и неспортуващи студенти”

на докторант Цветелина Хаджиева,

за придобиване на образователната и научна степен доктор в област 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление Психология, специалност “Педагогическа и възрастова психология”

Дисертационният труд на Цветелина Хаджиева е посветен на тема, която е високо актуална и значима за личностното развитие и здраве, както и за общественото здраве и за ориентирането към по-здравословен и балансиран начин на живот.

Работата е развита в увод, пет глави, изводи, заключение и литература. Включени са и приложените методи, както и научните приноси на докторанта. Трудът е 188 страници, а използваните литературни източници са с впечатляващ брой 298, като 138 са на кирилица, 160 - на латиница.

Първа глава обхваща теории и изследвания в областта на потребностите като са представени, макар и в кратки параграфи известни мотивационни теории и концепции за потребности - на Маслоу, на Херцберг, на Макклиланд, на Макгрегър и др. Отделено е специално място на видовете потребности, разгледани в детайли и най-вече класификацията на Murray. Втора глава обхваща проблема и концептуализацията в сферата на самооценката, както и

изследванията в тази област. Разгледан е процесът на формиране на самооценката, нейната роля в поведението на личността като регулатор, пътищата за повишаването ѝ. Видовете самооценка също не са пропуснати. Трета глава логично е насочена към обзор в областта на навиците за спортна дейност и включва важни техни взаимозависимости в развитието на личността на спортиста, формирането изобщо на навици за спортна дейност и влиянието на физическата активност върху човешкото тяло. Съществен акцент представлява параграфът за спорта в живота и активностите на студентите.

Може да се каже, че в цялата теоретична част докторант Хаджиева демонстрира висока компетентност в разглежданата тематика, изчерпателност при поставяните въпроси и приблизително аналогична структура във всички глави. Това е добра предпоставка за изграждане на качествен дизайн на изследването.

В четвърта глава са представени всички детайли на изследователския дизайн - цел, задачи, хипотези, използвани методи, извадка, статистически методи. Целта на дисертационното изследване е да се проучи взаимовръзката и различията на потребности и самооценка при студенти, спортуващи и такива, които не спортуват. Формулираните задачи и хипотези отговарят на цялостната теоретична и изследователска постановка. Използваните методиките са два въпросника - известният и адаптиран за български условия въпросник за глобалната оценка на Розенберг и Автопортрет - потребности и стремежи, модификация на въпросник на Stern, 1958. Методиките са представени детайлно и с всички техни специфични наукометрични данни, тяхната надеждност, както и смисълът на включените айтеми.

И четвърта глава представя едни добри професионални компетентности на докторанта в сферата на емпиричната и статистическа подготовка на изследването. Прави впечатление особено подробното разработване на хипотези и работни хипотези. Бих посочила и някои бележки във връзка с тази глава:

- Целта на изследването би трябвало да е формулирана с оглед централния изследователски въпрос, а не относно това какви различия между какви групи са търсени;

- Задачите също би трябвало да отразяват основни посоки на изследването за реализиране на целта, а те звучат или като организационни, вкл. и изследователските, или като хипотези.

Глава пета на дисертацията обхваща всички получени резултати, статистически анализи, таблици, представящи данните от изследването. Основната хипотеза се потвърждава относно взаимовръзката на потребности и самооценка и в двете групи изследвани студенти. По-интересните резултати всъщност са при изучаването на различия по фактори пол, възраст, при детайлизиране на специфичните потребности в различните групи и връзката им с спортната дейност на студентите. Представянето на данните е с много висока прецизност, а изводите върху резултатите от цялото изследване са изчерпателни и навлизат в дълбочина на обсъжданата проблематика. Коректно са разгледани и частично непотвърдени хипотези. Важно значение е посочено на изследването относно социалната практика и повишаване вниманието към физическата активност при младите хора, а и в по-късна възраст, доколкото такава активност очевидно се свързва както със съществени страни от личностното развитие, самоуважение и увереност, така и със самореализацията на личността. Данните сочат, че спортуващите студенти имат по-висока самооценка, по-ниско самоподценяване, по-високо самоуважение, както и по-високи потребности от признание, доминиране, от одобрение.

Интересни резултати показва и тест-ретест анализът, въпреки че второто изследване обхваща малък брой от първоначалната извадка. Оказва се, че самооценката при спортуващи е по-неустойчива в 6-месечен период, което се свързва с по-голявата динамика в тяхната активност. Би могло да се препоръча при подобни бъдещи изследвания освен по-голям брой лица, също и повече включени методики, които да обхващат и други страни от личностната

реализация, за да може да се търсят релевантни връзки със спортната активност и динамиката на потребностите.

Бележка във връзка с твърдението на докторанта, че изследването е представително - извадката изобщо не може да се приеме за репрезентативна за всички български студенти. Представителността не се изразява само в съответен брой, а е свързана с ред други признаци и статистически особености.

Публикациите на Хаджиева са 11, а научните приноси приемам като отразяващи адекватно постиженията в дисертационния труд.

Смятам, че няма данни за плагиатство в представената работа.

В заключение, независимо от направените бележки и препоръки, дисертацията дава достатъчно основания да предложи на уважаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен "доктор" на Цветелина Хаджиева.

15.03.2019г

Подпис:

Проф. д-р Й. Зографова